

pretpljenih povreda i gubitaka života, a prema prijedlozima, i to za svaki konkretni slučaj naknade, komisije u tu svrhu obrazovane".

Prije tome izvršene isplate, odnosno bolje reći na raspolaganje stavljeni iznosi za isplate nisu namijenjeni za ispunjenje obveze koja bi zo osiguratelja nastala iz ugovora o osiguranju; osim toga propisan je i organ /posebna komisija/ za utvrdjivanje visine naknade u svakom konkretnom slučaju, što znači da sam tuženik nije ovlašten da tim fondom raspolaže.. Nije se dakle njime mogao besplatno obogatiti.

Sud je osim toga pregledom pravila citiranog londonskog osiguratelja, na koja se tužitelji pozivaju, ustanovio da se tuženik osigurao za pokriće svojih zakonskih obveza prema članovima posade. Da je dakle za tuženika nastala zakonska odgovornost da u slučaju nesreće vrši članovima posade, odnosno njihovim obiteljima, odredjene isplate, on bi imao pravo da od osiguratelja zahtijeva da mu ih naknadi. Takva odgovornost međutim za tuženika nije nastala, kako je to naprijed izloženo, pa stoga nije nastala za tuženika ni mogućnost da od osiguratelja zahtijeva da mu ju pokrije.

Ukoliko su osigureteli unatoč tome našli za shodno da međusobnim sporazumom isključe iz raspravljanja o odšteti pitanje krivice za sudar, tuženik na tu odluku nije mogao vršiti utjecaja. Ono je međutim po sebi bez utjecaja na prava osoba ovlaštenih no isticanje zahtjeva protiv brodara koji nosi krivicu za sudar, ali tuženika ne tereti obveza, niti mu pripada pravo, da od broda "World Harmony", pod pretpostavkom da je taj brod odgovoran za sudar, traži naknadu u ime i za račun oštećenih osoba, pa među njima i tužitelja.

Iz svih ovih razloga valjalo je tužbeni zahtjev odbiti.

Z.R.

VRHOVNI PRIVREDNI SUD

Presuda od 30.VI 1964.

Vijeće: Milutin Sofronijević, dr Milan Dokić, dr Andrija Šuc, dr Ilija Čolović, dr Branislav Stjepanović

Sudar brodova - Smrt člana posade - Naknada štete roditeljima - Brodar na čijem se brodu nalazio poginuli član posade odgovara po nečelu pretpostavljene krivnje analog-

no odgovornosti za smrt i tjelesne povrede putnika - Roditelji poginulog člana posade imaju pravo i na naknadu za bol koju su pretrpjeli povodom sinove smrti

Protiv presude Višeg privrednog suda SR Hrvatske od 28.XI 1963. tužitelji su uložili žalbu. Vrhovni privredni sud je žalbu djelomično uvežio i priznao im pravo na naknadu štete u ukupnom iznosu od 2,000.000.- dinara. Obrazloženje Vrhovnog privrednog suda je slijedeće:

Pobijanom presudom /tač.I dispozitiva/ odbijen je tužbeni zahtev tužilaca Kasum Ilije i Kasum Helene da se tuženi obveže da njima plati: 1/ na ime naknade za pretrpljene bolove iznos od Din. 1,000.000.- sa 5% kamata od dana tužbe do isplate, i 2/ na ime stvarne štete zbog izgubljenog izdržavanja da im doživotno, dok i jedan od njih živi, plaća mesečno Din. 20.000.- počev od 1.I 1961, i to tako da im dospele iznose platiti odjedanput, a tekuće svakog mjeseca unapred do 5-og u mjesecu, i 3/ da im naknadi parnične troškove; prema tužbi tužioci su navedene bolove i štetu pretrpeli usled toga što je u pomorskoj nesreći koja se dogodila 14.XII 1960. u Bosfarskom tesnacu, kojom prilikom je izgoreo tuženikov brod - tanker "Petar Žoranić", smrtno nastradao i njihov jedini sin Ranko Kasum, koji se kao pomorski kadet i kao član posade nalazio na pomenutom brodu.

Istom presudom /tač.II dispozitiva/ tužioci su obvezni da naknade tuženom parnične troškove u iznosu od Din. 51.330.-

Protiv gornje presude tužioci su po svom parničnom punomoćniku u zakonskom roku izjavili žalbu zbog nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i zbog pogrešne primene materijalnog prava, sa predlogom da se presuda preinači i tužbenom zahtevu u celosti udovolji, ili da se presuda ukine i predmet vратi na ponovno sudjenje, s tim da u svakom slučaju tuženi bude obvezan i na naknadu i parničnih troškova drugostepenog postupka.

Odgovor na žalbu nije podnet.

Žalba je osnovana samo delimično.

Ceneći u prvom redu žalbu tužilaca zbog nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, a po razmotrenju predmeta, veće Vrhovnog privrednog suda utvrđuje da su u postupku pred prvim sudom potpuno utvrđene sve one činjenice koje su pravno odlučne za rešenje ove sporne stvari.

Ukoliko pak tužioci u svojoj žalbi nepotpunog činjeničnog utvrđenja, a dosledno tome i bitnu povredu odredaba parničnog postupka, vide u tome što je sud prvog stepena odbio njihov predlog za sprovodjenje dokaza pribavljanjem izveštaja

od nadležnih lučkih vlasti iz Turske o udesu broda "Petar Zoranić", kao i izveštaja od engleskog osiguravajućeg društva The United Kingdom Mutual Steam Ship Assurance Association Limited iz Londona, o tome kako i na koji način je to društvo odobrilo tuženom i Jugoslavenskoj zajednici osiguranja na ime reosiguranja za nastrandale članove posade pomenutog broda - veće Vrhovnog privrednog suda utvrđuje da to odbijanje predložene dopune dokaznog postupka od strane prvog suda u konkretnom slučaju ne predstavlja bitnu povredu odredaba parničnog postupka, jer to, sa razloga koji će dalje biti navedeni, nije bilo niti je moglo biti od uticaja na donošenje zakonite i pravilne presude /čl.343. stav 1. Zpp/.

Stoga žalba tužilaca nije pravno osnovana ukoliko se njome presuda prvog suda pobiže zbog nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i zbog bitne povrede odredaba parničnog postupka.

Međutim, ceneći izjavljenu žalbu zbog pogrešne primene materijalnog prava, veće Vrhovnog privrednog suda smatra da je prvostepeni sud pravno pogrešio kad je na osnovu onog činjeničnog stanja koje je u pobijanoj presudi pravilno utvrdio da se na stvari ne postoji odgovornost tuženog poduzeća za štetu koja je predmet ovog spora i kad je, dosledno tome, pobijanom presudom u celosti odbio tužbeni zahtev tužilaca kao pravno neosnovan.

Iz predmeta proizlazi, što među parničnim strankama nije ni sporno, da tužiocu u ovom sporu utužuju naknadu za pretrpljene bolove koje su oni kao roditelji pretrpeli povodom tragične pogibije njihovog sina, kao i za štetu koja je njima naneta time što su smrću njihovog jedinca izgubili mogućnost izdržavanja koje bi im njihov sin iz svojih dohodatak bio obezbedio da je ostao na životu. Drugim rečima, tužiocu se u ovom sporu pojavljuju kao neposredni oštećenici sa svojim sopstvenim, tj. izvornim a ne izvedenim, odštetnim zahtevom da im tuženi natnadi onu štetu koja je njima kao roditeljima unesrećenog kadeta Kasuma naneta udesom tuženikovog broda.

Neposredni odštetni zahtev roditelja za naknadu štete koja je njima naneta smrću njihovog sina je po pravim pravilima obligacionog prava o naknadi štete u načelu i moguća i pravno dopuštena. Stoga je, bez obzira na to što tuženi u postupku pred prvim sudom nije ni stavio prigovor nedostatka aktivne legitimacije na strani tužilaca, sud prvog stepena pogrešio ukoliko je u pobijanoj presudi /str.3. stav 3./ pošao od shvatanja da tužiocu svoje pravo, koje je predmet ovog spora, "izvode iz prava lica u radnom odnosu".

S tim u vezi, iako to nije pravno odlučno za rešenje ove sporne stvari, veće Vrhovnog privrednog suda smatra da je prvostepeni sud u načelu pravno pogrešio i time što uzima /tač.3. stav 3. presude/ da je svaki član posade prihvatanjem ukrcajem na tanker koji prevozi upaljivi materijal, i primanjem tzv. tankerskog dodatka, "prihvatio i specifičnu opasnost takve plovidbe", i da bi time i prema članovima posade bila isključena kauzalna odgovornost brodara i u slučaju kad bi inače takva odgovornost brodara postojala.

Kad bi se prihvatiло izloženo shvatanje prvostepenog suda da su članovi posade na brodovima čija je plovidba skopčana sa povećanom opasnošću, "samim ukrcajem na takve brodove prihvatiли i specifičnu opasnost takve plovidbe", i da su time isključili eventualnu kauzalnu odgovornost brodara za štetu koja bi im usled plovidbe na takvom brodu bila naneta - to bi značilo da bi prava članova posade ukrcanih na opasnim brodovima bila umanjena odnosno ograničena, umesto da budu povećana odnosno proširena, što se, naročito u uslovima socijalističkih radnih odnosa, ne bi moglo ni zamisliti.

S druge strane, ni tankerski dodatak, koji primaju članovi posade ukrcani na brodove koji vrše pomorski prevoz upaljivih materijala, nije i ne može da bude naknada ni obeštećenje za smrt ili telesnu povredu koji njih zadese za vreme dok su na takvim brodovima ukrcani, a za koje štetne posledice inače bi brodar imao da odgovara. Pomenuti tankerski dodatak, predstavlja samo naknadu za posebne i znatno teže uslove života i rada članova posade na takvim brodovima /psihoza zbog stalne prisutne životne opasnosti, zabrana pušenja, obaveza pridržavanja posebnih mera opreznosti pri kretanju i obavljanju bilo kakvog reda na brodu i sl./. Stoga taj tankerski dodatak primeju članovi posede ne samo za celo vreme ukrcaje već i za vreme boravka na godišnjem odmoru /čl.41. Tarifnog pravilnika/, i to bez obzira da li je uopšte i došlo do kakve nezgode ili oštećenja.

Tužioci svoj odštetni zahtev u ovom sporu zasnivaju na načelu pooštene tzv. kauzalne odgovornosti tuženog zbog opasne eksploatacije, navodeći da je tuženikov tanker "Petar Šoranić" u času udesa prevozio preko 20 miliona litara benzina i nafte, da je zbog sudara sa drugim brodom došlo do snažne eksplozije tovara i do požara koji da je izazvac potonuće broda, i da je smrt njihovog sina Ranka bila uzročno povezana i nastala kac posledica "opasne eksploatacije" tuženog /v. pripremni podnesak tužilaca od 12.I 1963, str.2./.

Ceneći na gornji način obrazloženi tužbeni zahtev, prvostepeni sud je u pobijanoj presudi, a nezavisno od razloga tako sadržanih /str.3. stav 2. i 3./, pravilno uzeo da se u ovom slučaju ni u odnosu na tužioce ne može govoriti o tzv. kauzalnoj

tj. objektivnoj odgovornosti tuženog kao brodara. Ovo stoga što nijednim pozitivnim propisom nije predvidjena takva odgovornost brodara, niti bi se takva odgovornost mogla izvesti iz pravnih pravila obligacionog i pomorskog prava.

Naprotiv, kad je reč o odgovornosti za štetu nastalu usled smrti ili telesne povrede za vreme prevoza brodom, zakonodavac je u čl.10. stav 2. Zakona o ugovorima o iskorišćavanju pomorskih brodova /"Sl.list FNRJ" br.25/ 59/ izričito predviđao da brodar za takvu štetu odgovara samo onda ako je ista "prouzrokovana krivicom brodara".

Iako se gornja zakonska odredba o tzv. kulpoznoj odgovornosti brodara odnosi na štetu nastalu usled smrti ili telesne povrede putnika, jer je ta odredba sadržana u propisu kojim se regulišu odnosi nastali u vezi sa iskorišćavanjem pomorskih brodova, načelo o kulpoznoj odgovornosti brodara, sadržano u gornjoj zakonskoj odredbi, mora se primeniti i u slučaju kad je šteta nastala usled smrti ili telesne povrede nekog člana posade za vreme prevoza brodom. Ovo stoga što ne bi bilo nikakvog razumnog opravdanja da odgovornost brodara bude zasnovana na načelu kauzaliteta, tj. da bude drukčija i teže u slučaju kad je u pitanju smrt ili telesna povreda člana posade no što je to napred pomenu tom zakonskom odredbom predviđeno za slučaj smrti ili telesne povrede putnika.

Uostalom, i po odredbama čl.1. i čl.4. Međunarodne konvencije za unifikaciju izvesnih pravila o sudaru brodova od 23.IX.1910., doneté u Brislu, koju je prihvatile i naše države, za štetu nastalu surću ili telesnom povredom "bilo kojeg lica na brodu" usled pomorskog sudara - brodar odgovara samo onda ako je do sudara došlo njegovom krivicom.

Stoga tužioc i svoj odšteti zahtev u ovom sporu nepravilno zasnivaju na tzv. kauzalnoj tj. objektivnoj odgovornosti brodara za "opasne stvari".

Medjutim, ceneći pitanje da li se u ovom slučaju može govoriti o kulpoznoj odgovornosti tuženog za predmetnu štetu, tj. da li je i na strani tuženog bilo krivice za pomski sudar u kojem je životno nastradao sin tužilaca Ranko Kasum, sud prvog stepena pogrešno je primenio materijalno pravo kad je pogao od shvatanja /str.3. stav 4. presude/ da je "ne tužioc teret" dokazivanja da je tužnikov brod krivac ili sukrivac za sudar koji je izazvao nesreću", i kad je, dosledno takvom shvatanju, odbio u celosti tužbeni zahtev tužilaca sa obrazloženjem da "tužioc nisu učinili vjerojatnim da je takva odgovornost igdje na veljani način utvrđena".

Po izričitoj odredbi sadržanoj u članu 10. st.3. napred pomenutog Zakona o ugovorima o iskorišćavanju pomorskih brodova "krivica brodara pretpostavlja se, dok se protivno ne dokaze, ako je smrt ili telesna povreda putnika nastala usled brodoloma, sudara, nasukanja, eksplozije ili požara, ili u vezi sa nekim od tih dogadjaja".

Iako je gornja zakonska odredba o pretpostavljenoj krivici brodara sadržane u jednom propisu kojim se regulišu odnosi u vezi sa iskorišćavanjem brodova, i u kojem se stoga govori samo o šteti nastaloj usled smrti ili o težoj povredi putnika, - u toj odredbi je ustvari došlo do izraza načelo nacionalnog prava o pretpostavljenoj krivici brodara ako je za vreme prevoza došlo do smrti ili telesne povrede bilo kojeg lica na brodu, i ako je smrt ili telesna povreda nastala ili bila u vezi sa nekim od napred navedenih dogadjaja /brodolom, sudar, nasukanje, eksplozija, požar/.

S druge strane, očigledno je da oni isti razlozi zbog kojih je naš zakonodavac propisao načelo o pretpostavljenoj krivici brodara kad je do smrti ili do teže povrede putnika došlo usled napred navedenih dogadjaja - postoje i u slučaju kad je usled istih dogadjaja došlo do smrti ili do telesne povrede nekog člana posada koji se nalazio na brodu u času udesa. Ti razlozi se neсumnjivo sastoje u tome da ne bi jedan veliki broj oštećenika, jer usled bilo kojeg od napred navedenih dogadjaja po pravilu dolazi do smrti ili telesne povrede većeg broja lica, - često bio doveden u skoro nemogućnu situaciju da dokazuje krivicu brodara, i da na taj način ne bi bili dovedeni u pitanje osnovanost i realizacija njihovog odstetnog zahteva prema brodaru.

Na koncu, veće Vrhovnog privrednog suda smatra da je potpuno u skladu sa interesima i tendencijama što veće i potpunije zaštite života i zdravlja radnih ljudi u uslovima socijalističkih radnih odnosa u našoj zemlji - da i članovima brodskih posada u slučaju napred navedenih dogadjaja kao uzročnika štete bude obezbedjeno u najmanju ruku ona zaštita i ona prava koje su napred navedenim Zakonom o ugovorima o iskorišćavanju brodova predviđeni za putnike koji su za vreme prevoza brodom bili oštećeni. Među te prava svakako spada i načelo o pretpostavljenoj krivici brodara, jer samo primenom toga načela i oštećeni članovi brodskih posada mogu da izbegnu za njih nepovoljnju situaciju da oni dokazuju krivicu brodara, što bi za njih zbog prirode navedenih dogadjaja kao uzročnika štete bilo znatno otežano i skoro nemoguće.

Doduše, po strcgoj primeni člana 6. stav 2. napred navedene Međunarodne konvencije iz 1910. godine, bila bi isključena pravna pretpostavka o krivici u pogledu odgovornosti za sudar brodova. Međutim, članom 12. stav 2. tač.2. iste

Konvencije izričito je predviđeno da se izuzetno imaju primeniti odredbe nacionalnog prava, a ne odredbe pomenuće Konvencije, u slučaju "kad su sva zainteresovana lica pripadnici jedne države i to one čiji sud raspravlja o stvari". A to je upravo ovdje i slučaj.

Sa iznetih razloga, a nezavisno od toga što su tužioci u postupku pred prvim sudom predlagali provodjenje određenih dokaza na okolnost da je i na tuženom bilo krivice za predmetni sudar, za pitanje osnovanosti tužbenog zahteva tužilaca u ovom sporu kao domaćih lica nije uopšte bilo pravno odlučno što navodno "tužicci nisu učinili verovatnim da je kulpozna odgovornost tuženog igdje na valjani način utvrđene, i što nisu naveli ništa što bi upućivalo na zaključak da takva krivnja doista tereti tuženikov brod". Sa istih razloga, za donošenje zakonite i pravilne presude u ovom sporu, čije su obe stranke domaća lica države čiji sud rešava o stvari, nije uopšte bilo niti je moglo biti od uticaja to što je prvostepeni sud odbio predlog tužilaca za dopunu postupka provodjenjem predloženih dokaza. Stoga propust prvostepenog suda da provede te dokaze u ovom slučaju ne predstavlja bitnu povredu odredaba parničnog postupka /čl.343. st.1. Zpp/.

Prema napred iznetom načelu o pretpostavljenoj krivici brodara za štetu nastalu usled sudara na moru smrću ili telesnom povredom, a kako je ovde u pitanju isključivo spor između domaćih lica i kako odluka u ovom sporu važi samo za stranke u ovom postupku, - na tuženom je ležao teret dokazivanja da on za predmetni sudar ni u celosti a ni delimično nije bio kriv.

Veće Vrhovnog privrednog suda, međutim, utvrđuje da tuženi u postupku pred prvim sudom nije podneo nikakve dokaze u tom pravcu, a to ne čini ni povodom žalbe tužilaca, zadovoljavajući se jedino paušalnim navodnjem "da je notorno da u slučaju "Petra Zorenića" nije bilo krivnje poduzeća, i da se ni poduzeću ni posadi ne može učiniti bilo kakva prigovora" /v. pripremni podnesak tuženog od 13.III 1963, str.2, pretposljednji stav/.

Veće Vrhovnog privrednog suda usvaja kao načelno pravilno stanovište prvostepenog suda /str.4. posl.stav presude/ da je međusobni sporazum Jugoslavenske zajednice osiguranja i Protecting & Indemnity Club iz Londona, kao osiguratelja odnosno reosiguratelja, o isplati određenih iznosa oštećenim licima i njihovim porodicama - "sam po sebi bez utjecaja na prava lica ovlašćenih na isticanje zahtjeva protiv brodara koji nosi krivicu ze sudar".

Ali, ako je tuženi na osnovu gornjeg aranžmana regulisao pitanje obeštećenja ostalih oštećenika iz istog pomorskog sudara sporazumom koji je sa njima postignut, time nije isključeno pravo tužilaca u ovom sporu, sa kojim takav sporazum nije postignut, da putem parnice traže naknadu štete koju su oni pretrpeli.

Kod takvog stanja stvari, tj. pošto tuženi u postupku nije protivno dokazao, pri oceni osnovanosti tužbenog zahteva u ovom sporu i pri rešavanju ovog spora moralo se poći od predpostavljene krivice tuženog, a dosledno tome i od njegove odgovornosti za predmetnu štetu tužilaca kao domaćih lica.

S obzirom na izloženo stanovište po pitanju osnovanosti tužbenog zahteva iz osnova naknade štete, veće Vrhovnog privrednog suda nije smatralo za potrebno da se upušta u ocenu onog dela obrazloženja pobijane presude u kojem je prvostepeni sud ocenjivao tužbeni zahtev tužilaca po osnovu neopravdanog obogaćenja /str.4. presude/.

Medjutim, u vezi sa pređnjim, valja ukazati na to da su tužioci u svom pripremnom podnesku od 12.I 1963. konačno postavili i precizirali svoj tužbeni zahtev u tom pravcu što su tražili da tuženi bude obvezan samo na naknadu "bolnine" i stvarne štete, i to na ime bolnine iznosa od Din. 1.000.000.- sa 5% kamata, a na ime stvarne štete na plaćanje mesečnog iznosa od Din. 20.000.- počev od 1.I 1961. doživotno dok i jedan od tužilaca živi, što kapitalizirano iznosi Din. 3.308.049. Tužioci su u pomenutom podnesku samo "rezervisali sebi pravo da povise svoj odštetni zahtev ukoliko se utvrdi da je tuženi primio od osiguravajućih društava veći iznos od utuženog", do kojeg povišenja u ovom sporu nije došlo. Kod takvog tužbenog zahteva tužioci su ostali do zaključenja rasprave.

Stoga izmedju razloga pobijane presude o navodima stranaka i sadržine isprava i samih tih isprava i zapisnika o iskezima datim u postupku - postoji protivrečnost u onom delu gde prvostepeni sud, iznoseći činjenično stanje i navode stranaka, kaže da su tužioci, pored mesečne rente sa naslova izdržavanja i naknade za pretrpljene bolove, tražili još da im tuženi "ispлати и износnaknade koji je primio с naslova osiguranja života Ranka Kasuma" /str.2. st.l. presude/.

Medjutim, kako se, s razloga napred navedenih, istaknuta protivrečnost ne odnosi na neku odlučnu činjenicu ovog spora, to se ista u ovom slučaju ne može smatrati kao bitna povreda odredaba parničnog postupka iz čl. 343. stav 2. tač.ll. Zpp.

Ceneći pak pitanje postojanja i visine štete koja je predmet ovog spora, koje pitanje prvostepeni sud, zbog zauzetog drukčijeg pravnog shvatjanja, u pobijanoj presudi nije uopšte

raspravlja, - veće Vrhovnog privrednog suda, na osnovu neposredne ocene isprava koje se nalaze u ovom sporu /rešenja o imovinskom stanju i invalidskoj penziji prvtotužioca Kasum Ilije, kao i uverenja o zdravstvenom stanju drugotužioca Kasum Helene/- utvrđuje da tužioci u ovom sporu sa osnovom utužuju kako naknadu za pretpljene bolove tako i naknadu zbog izgubljenog izdržavanja.

Tragične okolnosti pod kojima je nastradao jedinac - sin tužilaca, kao i njegova smrt, u vezi sa utvrđenim ličnim, zdravstvenim, porodičnim i imovinskim prilikama tužilaca /njihova starest, bolest i trajna radna nesposobnost/- ne samo da su bili objektivno podobni da kod tužilaca izazovu najdublju bol i moralnu patnju, nego su stvarno u tolikoj meri poremetili njihov mir i životnu ravnotežu da su oni usled toga trajno onesposobljeni.

Što se pak tiče materijalne štete koju su tužioci smrću njihovog sina Ranka pretrpeli, treba u prvom redu poći od toga da invalidska penzija od Din. 18.500 mesečno koju prima prvtotužilac Ilija, a koja prema utvrđenim okolnostima ovog spora predstavlja jedini izvor prihoda za tužioce, - nije dovoljna za njihovo izdržavanje i lečenje. Stoga se mora uzeti da je u ovom slučaju, shodno odredbi čl.36. Osnovnog zakona o odnosima roditelja i dece /"Sl.list FNRJ" br. 104/47/, na unesrećenom Kasum Ranku kao jedinom sinu tužilaca ležala i zakonska obaveza izdržavanja tužilaca kao njegovih roditelja, za koje je utvrđeno da su "nesposobni za rad i nemaju dovoljno sredstava za život".

Ulazeći pak u ocenu visine poštavljenog tužbenog zahteva, veće Vrhovnog privrednog suda pre svega utvrđuje da se ovde radi o zahtevu za naknade čija se visina u novcu ne može tačno utvrditi. Ovo naročito ni s toga što se nastradali sin tužilaca u času udesa nalazio na početku svoje karijere i imao svega 3 meseca radnog staža, a s obzirom na njegove školske i stručne kvalifikacije postojali su realni uslovi za njegovo daljnje napredovanje u službi, a dosledno tome i na stalno povećanje njegovih ličnih dohodata.

Kod takvog stanja stvari veće Vrhovnog privrednog suda nije našlo za potrebno da ukida pobijanu presudu i da predmet vraća prvoštepenom sudu isključivo u cilju utvrđivanja visine zahtevane naknade, jer su sve one okolnosti od kojih bi mogla zavisiti ta visina, utvrđene bilo navodima stranaka bilo ispravama koje se nalaze u spisu.

Stoga veće Vrhovnog privrednog suda, primenom odredbe čl.212. Žpp, a po svestranoj oceni svih pravno odlučnih činjenica, po slobodnoj oceni utvrđuje da je tužbeni

zahtev tužilaca u ovom sporu opravđen i primeren samo u iznosu od ukupno Din. 2,000.000.- i to: na ime naknade za pretrpljene bolove za svakog tužioca po Din. 500.000, a na ime štete zbog izgubljenog izdržavanja za svakog tužicca tekodje po Din. 500.000 odjednom. Prema tome, višak tužbenog zahteva od Din. 2,308.049 ukazuje se kao pravno neosnovan.

Kao pravno osnovan ukazuje se i tužbeni zahtev za plaćanje kamata od 5% na iznos od Din. 2,000.000 i to za vreme od podnošenja tužbe /19.VI 1962/ do isplate.

Sa iznetačih razloga, uvažavajući delimično žalbu tužilaca zbog pogrešne primene materijalnog prava, a na osnovu čl.360. stav 1. tač.2. Zpp, valjalo je pobijanu presudu preinačiti i presuditi kao u dispozitivu.

Pošto su i tužioci i tuženi u ovom sporu konačno uspešni sa približno jednakim iznosima, to je u smislu čl.143. stav 2. Zpp valjalo odlučiti da svaka stranka snosi svoje troškove prvostepenog postupka.

Tuženi je obvezan da tužiocima plati i iznos od Din. 4.500 na ime parničnih troškova drugostepenog postupka, koji se troškovi odnose na sastav žalbe.

Na koncu se napominje da se kao tužioci u ovom sporu pojavljuju samo Kasum Ilija i Kasum Helena, pošto se prvo tužilac Kasum Ilija kao zakonski zastupnik svoje maloletne kćeri Vere na raspravi pred prvim sudom od 20.XII 1962. povukao, tj. odustao od onog dela zahteva koji se odnosi na Kasum Veru, koja je u tužbi tekodje bila označena kao jedan od tužilaca.

I.č.

Odgovornost brodara za smrt i
tjelesne povrede članova posade

Donosimo "in extenso" gornje dvije odluke da bi sami čitaoci mogli prosuditi dalekosežnost raspravljenoga predmeta.

Malo koja od prijašnjih parница pred našim sudovima o kompleksnim pitanjima prava iz naslova naknade štete, pretrpljene pri radu pri radnom odnosu, daje tako jasnu mogućnost uočavanja velike važnosti i punog značaja jednog pitanja, koje - kako izgleda - nije još dovoljno niti jasno pravno riješeno.

Ostavljajući za čas po strani specifična pitanja odgovornosti u vezi s pomorskom plovidbom /zbog čega je spor i vodjen pred privrednim sudovima/, osnovni problem koji nam se u gornjem sporu nameće sastoji se u pravu materijalne naknade

kad postoji dolus ili culpa lata, uz isključenje odgovornosti u slučaju više sile i samog oštećenog.

U postavljenim uvjetima kreću se i prava osoba koje su uslijed smrti radnika pretrpjeli štetu. Prelazeći preko pitanja, tko se u našem pravu može smatrati posrednom žrtvom, s obzirom da se u konkretnom slučaju radi o roditeljima, njihovo svojstvo oštećenih osoba ne može biti sporno. No njihovo pravo, kao što ni bilo koje druge osobe koja se može smatrati posrednom žrtvom, ne može se zasnivati na većoj osnovi nego što je bila osnova umrloga radnika. Smatramo, naime, da nije održiva koncepcija po kojoj bi tužba posrednih žrteva bila nezavisna od uočavanja pravnog odnosa između inicijalne žrtve i odgovornog poduzeća. Ako je zakonodavac odredio specijalne uvjete rada i naknade za taj rad u vidu posebnih primanja, ne može posredna žrtva doći u drugi ni bolji ni gori položaj od one originalne. S tim u vezi treba usput spomenuti da tzv. dodaci na rizik koji ulaze u primanja radnika zaposlenih na radovima koji su skopčani s posebnim opasnostima ne pripadaju samo članovima tankerskih posada, nego i mnogim drugim vrstama radnika na kopnu koji rade na opasnim poslovima, i prema tome ta dodatna primanja jesu za sve njih od istog pravnog značaja. I najplemenitiji obziri socijalnog osjećanja ili humanosti ne smiju zastrti pogled na postojeća pravna pravila kao i na posljedice koje bi njihova široka interpretacija – i pored odgovorne uloge sudova da arbitarsko mogu odrediti iznose naknade – mogla imati u socijalno-ekonomskom efektu, te na sve daljnje implikacije koje bi u takvoj proturječnosti, s obzirom na konkretne još nerijesene pa i one riješene sporove mogle nastati.

Gornjim postavkama moramo se rukovoditi i kada se radi o pomorskoj plovidbi, i uopće o plovidbi. Kad ne bismo konkretno pitanje promatrali takvim slijedom misli, morali bismo, uspoređivanjem položaja mornara zaposlenih na običnim brodovima i onih na tankerima, doći do neodrživih zaključaka. Po kome bi se, prije svoga, prevnom i moralnom kriteriju imalo smatrati da u slučaju brodoloma ili druge nezgode na moru, kod ocjene osnove za ostvarivanje prava na naknadu štete zbog nesreće na moru, treba ove druge staviti u kvalitativno drugi položaj nego što su oni prvi? I dosljedno, po čemu bi roditelji žrtava članova posade u tankerskim nesrećama trebali biti u boljem položaju nego što su roditelji pomoraca poginulih u drugoj vrsti plovidbe na moru? To je općenito u pogledu plovidbe.

Posebno što se tiče sudara treba imati na umu da se tu radi o specifičnoj osnovi za naknadu štete iz vanugovorne odgovornosti, za koju uvjek vrijedi načelo krivnje. Izuzetak bi postojao samo po Bruxelleskoj konvenciji o odgovornosti poduzetnika brodova na nuklearni pogon iz 1961, koja još nije stupila na snagu.

Sada još nešto u pogledu motiva u stajalištu Vrhovnog privrednog suda, a s obzirom na Zakon o ugovorima o iskoristavanju pomorskih brodova iz 1959. Nezavisno od poznate činjenice da stroga načela odgovornosti za integritet putnika u djelovanju saobraćajnih poduzeća ne moraju biti uslijed čega se i rješavaju u različitim izvorima/ istovjetna s onima koja vrijede za članove posada odnosno personal saobraćajnih sredstava, propisi spomenutoga Zakona iz 1959. ne mogu se odnositi na članove posada pomorskih brodova iz jednostavnog razloga što se kako naš Zakon tako i odnosna međunarodna Bruxelleska konvencija iz 1961, odnosno njen međunarodni Nacrt iz 1957, koji je bio uzorom našemu Zakonu, tiče samo "putnika", - kako to jasno proizlazi iz odnosnih definicija toga izraza, sadržanih u samom Zakonu i u njegovome uzoru. To znači da nije održiva mogućnost pozivanja na pravne pretpostavke Zakona iz 1959.

Isto tako nije osnovano ni pozivanje na Konvenciju o sudaru iz 1910. stoga što ta Konvencija izričito određuje /čl.1c/ da odredbe Konvencije ne diraju u odredbe koje procizlaze iz "prevoznih ugovora", a u spomenutoj Konvenciji iz 1961. izrijekom je rečeno da je putnik samoučna osoba koja se prevozi brodom na osnovi "prevoznog ugovora". Na kraju, nije održivo, pa je čak i opasno po mogućim posljedicama, pozivanje na odredbu čl.12. Konvencije iz 1910, tj. da se u slučaju kad su sve zainteresirane osobe pripadnici jedne države imaju primijeniti odredbe nacionalnog prava, jer ni interni zakoni zemalja koje su ratificirale Konvenciju iz 1910. - kao uostalom i Nacrt našeg Zakona o odnosnoj materiji - ne odstupaju od načela te Konvencije, i ne čine razlike između stranih i domaćih državljana.

V.B.

VIŠI PRIVREDNI SUD SR HRVATSKE

Drugostepena presuda od 26.II.1964.

Vijeće: Gabro Badić, Ratko Zlodre, Tomislav Petretić

Željeznički prijevoz - Za naknadu štete kod prijevoza stvari željeznicom odgovorno je i ono željezničko transportno poduzeće koje je primaocu izdalo tovarni list.

Primelac tuži željezničko transportno poduzeće koje mu je predalo tovarni list. U tužbi navodi da je roba prekasno isporučena. Prvostepeni sud je odbio tužbeni zahtjev nevodeći da tuženik nema pasivne legitimacije, jer prema jugoslavenskom pravu iz ugovora o prijevozu stvari željeznicom odgovara samo ono poduzeće koje je